

EXPUNERE DE MOTIVE

Potrivit prevederilor art. 43 din Constituția României, cetățenii români au dreptul la măsuri de asistență socială. Prin conținutul său, acest drept are în vedere dreptul cetățeanului la condiții rezonabile de viață care să-i asigure, lui și familiei, un trai civilizat, decent și se referă la dreptul la hrană, îmbrăcăminte și locuință satisfăcătoare. Desigur, traiul decent se realizează prioritar prin autoprotecție însă statul trebuie să se implice semnificativ în ameliorarea condițiilor de viață, astfel încât standardele de civilizație și calitate a vieții să fie respectate.

În condițiile în care reforma economică din România a fost însoțită de apariția unor efecte negative cum sunt descreșterea economică, reducerea numărului de salariați și a locurilor de muncă, dificultățile în dezvoltarea agriculturii datorate, între altele, eliminării subvențiilor, o parte din populație nu mai poate, prin propriile eforturi, să-și satisfacă necesitățile de viață.

Starea de sărăcie existentă, vulnerabilitatea ridicată a tot mai multor cetățeni la condițiile socio-economice actuale, generează din partea lor o așteptare profundă pentru ca statul să întreprindă măsuri eficiente de îmbunătățire a situației. În situațiile și pe perioadele în care accentuarea sărăciei nu poate fi prevenită și nici recuperarea din sărăcie nu poate fi realizată eficient, este necesară o intervenție de susținere în favoarea celor săraci. Sprijinul pentru cei mai săraci dintre săraci devine, astfel, un obiectiv prioritar.

Prezentul proiect de lege privind venitul minim garantat se înscrie în pachetul de acte normative vizând ameliorarea situației celor asupra cărora tranziția a transferat o povară foarte mare, menționate în Programul de Guvernare pentru perioada 2001-2004, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr.39 din 28 decembrie 2000. Totodată, proiectul PSAL II prevede în mod expres, ca o condiționalitate pentru acordarea împrumutului, promovarea prezentului proiect de act normativ ca instrument fundamental în creșterea calității și eficienței măsurilor adoptate în domeniul asistenței sociale; totodată, în cadrul pregătirilor pentru viitorul proiect "Dezvoltarea Sectorului Social (SSD)", finanțat de Banca Mondială (Loan 4434-RO), s-a convenit necesitatea îmbunătățirii cadrului legislativ prin promovarea unui act normativ care să asigure garantarea unui venit minim fiecărei persoane și familii din România.

Promovarea și aplicarea unei inițiative legislative care să reglementeze venitul minim garantat prin acordarea de ajutor social cetățenilor aflați în situație de risc social, implică respectarea unor principii moderne ale reformei în domeniul asistenței sociale, care au în vedere respectarea demnității umane, justiția socială, prevenirea și combaterea tendințelor de discriminare, marginalizare și excludere socială, precum și asigurarea flexibilității în acordarea de sprijin material, potrivit nevoilor reale individuale. Asigurarea venitului minim garantat persoanelor cu domiciliul în România trebuie realizată, potrivit principiului solidarității sociale, prin acordarea ajutorului social lunar în

perioadele în care familiile și persoanele singure nu au venituri sau veniturile sunt foarte mici.

Proiectul de lege privind venitul minim garantat, prezentat alăturat, se înscrie în ansamblul unor reglementări, deja adoptate în domeniul asistenței sociale, prin care se conturează cadrul general al unei asistențe sociale moderne, reale și eficiente, în acord cu legislațiile țărilor europene în acest domeniu și cu angajamentele asumate de România prin acte internaționale la care este parte. În acest context, asigurarea venitului minim garantat este necesar să devină o prioritate.

Sistemul actual de acordare a ajutorului social, instituit prin Legea nr.67/1995, se confruntă cu mari dificultăți datorate atât disfuncționalităților în aplicarea prevederilor legale, dar mai ales lipsei de fonduri în bugetele locale. Astfel, din cei aproximativ 95.000 titulari de ajutor social în plată, sunt efectiv plătiți, în medie 30% și, de regulă, drepturile plătite sunt anterioare lunii curente. De asemenea, trebuie subliniat faptul că nivelul veniturilor nete lunare până la care se acordă ajutorul social, în anul 2000, nu au fost actualizate în raport cu creșterea prețurilor la principalele bunuri de consum și nici nu au fost corelate cu celelalte tipuri de venituri ale populației. În acest sens, dacă la nivelul anului 1995 ajutorul social pentru persoana singură reprezenta aproximativ 60% din salariul minim brut pe țară, în prezent acesta reprezintă doar 11,8% din acest nivel.

Adoptarea unei noi legislații privind relațiile fiscale a avut, de asemenea, repercursiuni directe asupra responsabilității autorităților locale. Acest transfer de responsabilitate are loc într-un context dinamic, iar capacitatea autorităților locale de a se adapta la noile proceduri diferă în mod semnificativ, sporind riscul disparităților privind furnizarea ajutoarelor și serviciilor sociale pe tot cuprinsul țării. De asemenea, în ceea ce privește descentralizarea acordării ajutorului social, schimbarea priorităților este evidentă; majoritatea consiliilor locale nu mai plătesc din lipsă de fonduri, iar în unele cazuri compensează cu masa la cantina de ajutor social. Consecințele actualului mod de aplicare au repercursiuni asupra dreptului la asistență medicală, persoane eligibile la ajutorul social nemaiputând beneficia de acesta și prin urmare, sunt excluse și din sistemul asigurărilor sociale de sănătate.

Pentru garantarea dreptului la asistență socială, proiectul de lege propune ca fondurile necesare plății ajutorului social și a ajutorului pentru încălzirea locuinței să se suporte din bugetele locale prin repartizare de sume defalcate din unele venituri ale bugetului de stat pentru echilibrarea bugetelor locale ale unității administrativ – teritoriale. Efortul suplimentar asupra bugetului general consolidat pentru aplicarea prevederilor proiectului de lege propus, este de circa 0,3% din P.I.B. și se compensează cu economiile rezultate din aplicarea măsurilor de stimulare a ocupării forței de muncă. Proiectul de lege privind venitul minim garantat, instituit pentru familiile și persoanele fără venituri sau cu venituri mici, are în vedere procedurile stabilite prin Legea nr. 67/1995 și stabilește ca sumele necesare plății acestuia să se asigure de la bugetul de stat. Nivelurile venitului minim garantat sunt propuse în raport de numărul de membri din familie și sunt stabilite în corelare cu alte venituri ale populației. Nivelul lunar al venitului minim garantat pentru persoana singură, definită în condițiile legii, a fost proiectat astfel încât să reprezinte aproximativ 45% din salariul de bază minim but pe țara (1.400.000 lei). Totodată, în vederea stimulării interesului față de muncă al persoanelor apte de muncă din familiile beneficiare de ajutor social, acest nivel va fi mai mic față de

nivelul prognozat al ajutorului de șomaj cu aproximativ 25% în perioada 2001 – 2002 și cu aproximativ 15-10% în perioada 2003 – 2004.

Ajutorul social care urmează să se acorde, se calculează ca diferență între nivelul venitului minim garantat propus prin prezentul proiect de lege și venitul net lunar al familiei.

Proiectul de lege prevede că, la determinarea venitului net lunar pentru stabilirea nivelului ajutorului social, să fie luate în considerare toate veniturile pe care membrii acesteia le realizează, inclusiv cele care provin din indemnizația de șomaj, creanțe legale, convenții civile de întreținere aflate în executare, indemnizații cu caracter permanent, alocații de stat pentru copii, alocații suplimentare pentru familiile cu copii, alocații de întreținere pentru copiii încredințați sau dați în plasament, bursele pentru elevi și studenți acordate în condițiile legii, precum și ajutorul care se acordă soțiilor celor care satisfac serviciul militar obligatoriu. Nivelurile de venit minim garantat vor fi corectate sau indexate prin hotărâre a Guvernului, în raport de evoluția prețurilor la principalele bunuri de consum, precum și de evoluția celorlalte tipuri de venituri ale populației.

Un principiu important avut în vedere la elaborarea prezentului proiect de act normativ este acela de a stimula interesul persoanelor apte de muncă pentru a se implica în activități lucrative. Astfel, la determinarea venitului net lunar pe familie, persoanele apte de muncă și care nu sunt încadrate în muncă vor fi luate în considerare numai dacă fac dovada că sunt în evidența agențiilor teritoriale pentru ocuparea forței de muncă și nu au refuzat un loc de muncă oferit, precum și că au urmat sau urmează cursurile de calificare/recalificare care le-au fost recomandate.

Pentru a stimula interesul față de muncă al persoanelor din familiile beneficiare de ajutor social, proiectul de lege prevede majorarea cu câte 15% a cuantumului ajutorului social pe familie rezultat din calcul, pentru fiecare membru al acesteia care lucrează cu contract de muncă sau convenție civilă de prestări servicii. Totodată, se are în vedere atragerea persoanelor apte de muncă din familiile beneficiare de ajutor social în acțiuni sau lucrări de interes local pentru a stimula participarea acestora la viața socială a comunității.

În vederea sprijinirii familiilor și persoanelor cu venituri reduse prin proiectul de lege alăturat se propune ca, în perioada sezonului rece, delimitată între 1 noiembrie anul curent – 31 martie anul următor, nivelurile venitului minim garantat să se majoreze astfel încât să se asigure acoperirea unei părți din cheltuielile lunare pentru încălzirea locuinței. Majorarea se va suporta din aceleași fonduri și se va acorda diferențiat în funcție de sistemul de încălzire utilizat, respectiv sistem centralizat de furnizare a energiei termice și sisteme care folosesc combustibili convenționali cum sunt : lemne, cărbune, gaze naturale și combustibili petrolieri.

Prin proiectul de lege privind venitul minim garantat se propune ca pentru fiecare din primii patru copii nou născuți vii, oricare dintre soți, să beneficieze de o alocație în cuantum de 1.400.000 lei, indexabil; de asemenea, se propune ca și soțiile celor care satisfac serviciul militar obligatoriu, care au venituri mici, sunt gravide începând cu luna a patra de sarcină sau îngrijesc copii, să beneficieze de un ajutor social lunar în cuantum de 1.400.000 lei, indexabil.

Proiectul de lege propus are în vedere precizarea categoriilor de beneficiari ai venitului minim garantat, cu includerea persoanelor fără venituri și care nu au domiciliu stabil. Totodată, acesta prevede acordarea ajutorului social atât în bani cât și în natură,

precum și prin plata unor cheltuieli de întreținere și încălzire a locuinței la prețurile și tarifele stabilite potrivit legii.

Prin prezentul proiect de lege se propune ca dreptul la ajutorul social să se aprobe prin dispoziția primarului, pe baza actelor doveditoare privind componența familiei și veniturile membrilor de familie. Aceste documente sunt prezentate personalului din serviciul de asistență socială de la primărie, care are obligația de a realiza în toate cazurile anchete sociale și de a urmări asigurarea plății lunare a ajutorului social. Anchetele sociale reprezintă probă legală în fața instanțelor judecătorești privind situația membrilor de familie sau a persoanei singure. Răspunderea pentru datele consemnate în anchetele sociale revine persoanelor care au efectuat și semnat ancheta socială.

La elaborarea proiectului de lege au fost luate în considerare prevederile următoarelor reglementări comunitare:

Recomandarea Consiliului nr.92/441/CEE din 24 iunie 1992 privind criteriile comune referitoare la resurse, prestații suficiente și asistență socială în sistemele de protecție socială și Rezoluția nr.89/1031 (01) a Consiliului și a miniștrilor afacerilor sociale reuniți în cadrul Consiliului din data de 29.09.1989 privind combaterea excluderii sociale.

Dispozițiile acestor două reglementări sunt transpuse în proiectul de lege privind venitul minim garantat.

În formularea prezentului proiect de lege s-au avut în vedere prevederile Convenției OIM nr. 117/1962 privind obiectivele și normele de bază ale politicii sociale. Proiectul de lege urmărește îndeplinirea obligațiilor asumate de România prin ratificarea Cartei Sociale Europene revizuite și anume a prevederilor articolului 13 privind dreptul la asistență socială și medicală, în sensul că urmărește să vegheze ca orice persoană care nu dispune de resurse suficiente și care nu este în măsură să și le procure prin propriile mijloace sau să le primească dintr-o altă sursă, să poată beneficia de o asistență corespunzătoare.

Efortul financiar de la bugetul de stat pentru plata drepturilor de ajutor social în anul 2001, în vederea asigurării venitului minim garantat pentru un număr estimat de 600.000 familii și persoane singure, va fi de circa 4.500 miliarde lei, respectiv 0,43% din P.I.B., sumă care este prevăzută, de altfel și în Programul de Guvernare pentru perioada 2001-2004.

Proiectul de lege abrogă Legea nr. 67/1995 privind ajutorul social, precum și alte prevederi legale care reglementează acordarea, pe baza testării veniturilor, a unor alocații pentru persoane și familii lipsite de mijloace de întreținere, respectiv alocația de solidaritate prevăzută de Ordonanța de urgență nr.118/1999 privind înființarea și utilizarea Fondului național de solidaritate.

Față de cele prezentate mai sus, a fost întocmit proiectul de lege alăturat, pe care îl supunem Parlamentului spre adoptare, cu procedura de urgență prevăzută de art.74 alin.(3) din Constituția României.

